

Słotwórstwo

Słotwórstwo – dzieł językoznaństwa, który zajmuje się opisem powstawania nowych wyrazów.

Podstawowe pojęcia słotwórstwa:

Wyraz podstawowy – wyraz od którego wywodzą się wyrazy pochodne (np. ławka → ławeczka, ręka → rękawiczka

Wyraz pochodny – wyraz utworzony od wyrazu podstawowego, zazwyczaj za pomocą formantów (przyrostków, przedrostków, wrostków), np. *kotek*, *zamalować*, *dwutygodnik*.

Parafraza słotwórcza – objaśnienie wyrazu pochodnego z wykorzystaniem wyrazu podstawowego, np. *rączka* – *mała ręka*. W przypadku, gdy nie można utworzyć parafrazy słotwórczej, oznacza to, że mamy do czynienia z wyrazem podstawowym, np. szafa ?, ale szafka – mała szafa.

Wyrazy niepodzielne słotwórczo – wyrazy podstawowe, dla których ni można utworzyć parafrazy słotwórczej np. matka, chleb.

Wyrazy podzielne słotwórczo – wyrazy pochodne

Formant – ta część wyrazu pochodnego, która różni się od wyrazu podstawowego i modyfikuje jego znaczenie, np. dom (budynek przeznaczony na mieszkanie) – domek (mały budynek przeznaczony na mieszkanie lub piesszczotliwie o domu.

Rdzeń - najmniejsza, niepodzielna częśćka, która niesie podstawowe znaczenie i występuje we wszystkich wyrazach należących do jednej rodziny.

Rodzina wyrazów – grupa wyrazów związanych znaczeniowo z tym samym wyrazem podstawowym , np. *kwiat*, *kwiatek*, *kwiateczek*, *kwiatowy*, *kwietnik*, *kwitnąć*, *zakwitnąć*.

Rodzaje formantów

Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny	Przyrostek
pies	piesek	- ek
nóż	nożyk	- yk
cukier	cukiernica	- ica

Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny	Przedrostek
pisać	napisać	na -
czytać	przeczytać	prze-
kopać	wykopać	wy -

Wyraz podstawowy	Wyraz pochodny	Przedrostek
dwa tygodnie	dwutygodnik	- u -
zlew + zmywak	zlewozmywak	- o -
zawala drogę	zawaliidroga	- i -

Rodzina wyrazów

